Класичний приватний університет

Інститут економіки та права

Кафедра економіки та статистики

В.М. Порохня

МАТЕМАТИКО-СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ І МОДЕЛІ В ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВИХ РОБІТ

для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти

спеціальності Е8 Статистика

освітньої програми Комп'ютерна статистика та аналіз даних

Запоріжжя
2025

УДК 519.2

Ухвалено до друку радою
Інституту економіки і права КПУ
Протокол №1 від «30» серпня 2025 р.

Рекомендовано навчально-методичною радою як методичні вказівки до виконання курсових робіт для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Е8 Статистика освітньої програми Комп'ютерна статистика та аналіз даних

Порохня В.М. Математико-статистичні методи і моделі в прийнятті управлінських рішень: методичні вказівки до виконання курсових робіт для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Е8 Статистика освітньої програми Комп'ютерна статистика та аналіз даних. Запоріжжя : Вид-во Класичний приватний університет, 2025. 42 с.

Методичні рекомендації містять опис вимог до методики виконання, правил оформлення, порядку захисту та критеріїв оцінювання якості курсової роботи, у додатках наводяться зразки оформлення структурних частин курсової роботи. Видання рекомендовано для студентів спеціальності Е8 Статистика.

©В.М. Порохня, 2025
©Класичний приватний університет, 2025

ЗМІСТ

Загальні положення 4
Розділ 1.Вимоги до виконання курсової роботи 7
Розділ 2.Основні етапи підготовки курсової роботи 10
Розділ 3.Структура та оформлення курсової роботи 16
Розділ 4.Вимоги до оформлення курсової роботи 22
Розділ 5. Захист та критерії оцінювання курсової роботи 27
Список рекомендованої літератури 30
Додатки 31

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Курсова робота з навчальної дисципліни «Математико-статистичні методи і моделі в прийняті управлінських рішень» є одним з методів інтенсифікації самостійної навчальної та науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти, що дозволяє підтвердити рівень набутих ними знань та вміння їх використовувати при опрацюванні теоретичних і практичних питань з статистичного аналізу даних та використанні результатів такого аналізу в прийнятті управлінських рішень.

Метою виконання курсової роботи є закріплення, узагальнення, систематизація, поглиблення та вдосконалення знань, отриманих у результаті вивчення дисципліни «Математико-статистичні методи і моделі в прийняті управлінських рішень»; набуття здобувачами вищої освіти навичок самостійної роботи з науковими джерелами, нормативно-правовими актами, критичного аналізу та узагальнення матеріалу; оволодіння ними методикою досліджень, компетенцій щодо визначення та використання необхідного наукового та аналітичного інструментарію для досліджень в сфері обраної проблематики; обґрунтування своїх гіпотез та висновків, вміння розробляти й формулювати обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення досліджуваних процесів.

Курсова робота засвідчує здатність здобувача критично мислити та його вміння аргументувати власну думку. **Завданнями** курсової роботи є:

– розвиток уміння аналізувати, узагальнювати та робити висновки, тобто застосовувати здобуті знання та навики для вирішенні конкретних наукових і практичних проблем фахової спрямованості;

– відпрацювання навичок самостійної роботи з елементами творчого пошуку, ініціативності, розвиток креативного мислення;

– вироблення вміння аналізувати великі обсяги даних, працювати зі спеціальною літературою, довідковими виданнями тощо;

– формулювання конкретної прикладної проблеми, що не знайшла достатнього висвітлення у науковій літературі та потребує інноваційних пропозицій для її вирішення;

– вміння формулювати й аргументувати власну позицію з досліджуваної проблематики;

– наукове обґрунтування методів і засобів вирішення визначеної проблеми;

– обґрунтування рекомендацій і конкретних пропозицій щодо вдосконалення прийняття управлінських рішень.

Курсова робота повинна бути самостійним дослідженням здобувача, осмисленим переказом на підставі самостійних висновків та узагальнень. Написання курсової роботи має сприяти більш глибокому засвоєнню

студентами програмних питань з навчальної дисципліни «Математико-статистичні методи і моделі в прийняті управлінських рішень». Це вимагає від них самостійного поглибленого вивчення не лише навчальної, але й спеціальної літератури – монографій, статей, що друкуються у періодичних виданнях, наукових збірниках, аналітичних доповідей тощо. Курсова робота має містити елементи наукового пошуку і розробки, що спрямовані на вирішення питань ефективного прийняття рішень на основі аналізу даних про діяльність економічного об'єкта. Для цього необхідно здійснити збір та порівняльний аналіз інформації, що міститься у різних літературних джерелах, відшукати та опрацювати відповідні статистичні, інструктивні, нормативні та звітні матеріали державних установ.

Результати дослідження, проведеного в межах курсової роботи, виносяться на прилюдний захист. Такий підхід забезпечує не лише належне володіння теоретичним та фактичним матеріалом, а й формує вміння відстоювати свої переконання, наукові погляди, пов'язати загальнотеоретичні положення з профілем свого майбутнього фаху. Під час захисту курсової роботи здобувачі вчаться стисло та інформативно викладати основні результати дослідження, формувати навички публічного виступу та ведення наукової полеміки.

У курсовій роботі студент повинен всебічно й глибоко розкрити зміст обраної теми, продемонструвати знання теоретичних концептуальних положень, законодавчої бази, вміння проводити аналітичне дослідження та розробляти прогнози і конкретні пропозиції по вирішенню актуальних проблем. Курсова робота виконується державною мовою на одну з тем, затверджених кафедрою та погоджену з науковим керівником.

Курсова робота має відповідати таким загальним вимогам:

- присвячена вирішенню актуальної професійної проблеми;
- відповідати сучасному рівню управлінських рішень на основі статистичної інформації;
- бути логічно та послідовно структурованою за змістом;
- вирізнятися: глибиною дослідження та повнотою висвітлення визначених питань; переконливістю аргументації викладених думок; точністю і стислістю формулювань, конкретністю викладу матеріалу; обґрунтованістю висновків і рекомендацій; грамотністю оформлення пошукового апарату роботи;
- містити результати опрацювання актуальних науково-монографічних джерел з досліджуваного питання;
- бути оформленою відповідно до наведених вимог;
- виконана відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату «Класичний приватний університет»
- бути поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

Курсова робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, містить ознаки академічного плагіату; написана без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми, обґрунтованих проєктних пропозицій до захисту не допускається.

Основні етапи виконання курсової роботи:

1. Вибір і затвердження теми курсової роботи.
2. Розробка завдання на курсову роботу, складання календарного плану виконання.
3. Складання попереднього плану.
4. Пошук та підбір бібліографічних джерел і фактичного матеріалу.
5. Консультація з науковим керівником і уточнення/затвердження плану курсової роботи.
6. Написання першого варіанта тексту, подання його на ознайомлення науковому керівникові.
7. Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту роботи з дотриманням вимог щодо її оформлення.
8. Проходження процедури перевірки роботи на наявність академічного плагіату.
9. Подання роботи на рецензування.
10. Доопрацювання роботи після рецензування.
11. Підготовка тексту доповіді, наочних матеріалів для захисту.
12. Публічний захист курсової роботи перед комісією.

РОЗДІЛ 1. ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

У процесі дослідження здобувач має виявити знання та уміння щодо:

– дослідження об’єкта управління та керуючої системи, аналізу підсистем, технологій управління та впровадження інновацій;

– використання отриманих теоретичних, організаційних та методологічних засад управління, змоги робити самостійні науково обґрунтовані висновки та узагальнення;

– виконання математично-статистичних розрахунків системи управління та/або побудова моделі прийняття рішень (оптимізації організаційно-структурних і функціональних процесів, раціоналізації управлінських процедур та операцій, удосконалення взаємозв’язків між підрозділами керуючої системи, інформатизації тощо);

– аналізу та удосконалення системи управлінських рішень на підприємстві, організаційно-управлінських структур і механізмів реалізації прийнятих рішень, виявлення особливостей функціонування організацій в умовах безпосередніх змін;

– визначення соціальної й економічної ефективності рішень з організаційними змінами у системі управління.

Здобувач за участю наукового керівника має організувати власну роботу так, щоб з раціональними витратами часу самостійно знаходити оптимальні рішення дослідницьких завдань. Проєктування об’єкту дослідження має базуватися на використанні перевірених практикою методів управління, економічній і правовій оцінці умов застосування існуючих державних механізмів і можливості їх удосконалення. Студент має знати і постійно вивчати новітні досягнення теорії та практики управління, закордонний досвід, і, по можливості, враховувати їх у своїй роботі. Дослідження має ґрунтуватися на чинному законодавстві України та містити актуальну статистичну інформацію. Обґрунтування основних положень курсової роботи має супроводжуватися діаграмами, схемами, графіками, таблицями тощо. Це надає можливість візуалізувати теоретичний та прикладний матеріал.

Найбільш значимими й особливо вагомими будуть такі курсові роботи, що націлені на вирішення конкретних проблем економічних систем наприклад, на те, як підвищити ефективність самого процесу управління, якими методами і засобами можна удосконалити процеси прийняття управлінських рішень, розробка конкретних рекомендацій по удосконаленню прийняття управлінських рішень. Іншими прикладами таких курсових робіт могли б бути дослідження, спрямовані на вирішення завдань активізації інноваційно- інвестиційної діяльності підприємств та організацій, імплементація міжнародних стандартів систем управління якістю тощо. При такому підході до визначення мети, завдань та предмету курсової роботи, акцент робиться як на конкретному

(ситуаційному), так і на стратегічному (перспективному) аспектах. Ситуаційне управління – це, як правило, управління не програмованою, неструктурованою, непередбаченою ситуацією, що склалася. Тобто необхідна локалізація змісту проблемної ситуації та прийняття, головним чином, оперативних рішень з врахуванням можливих наслідків і визначенням оптимального варіанту управлінських дій.

Стратегічне управління – це планування розвитку, що вимагає зовсім іншого бачення проблеми і визначення заходів її розв'язання на перспективу. Тут важливо виявити масштабність у формулюванні управлінських цілей, зуміти провести аналіз великих масивів інформації, прорахувати альтернативні рішення, оцінити можливі наслідки та визначити оптимальний варіант плану.

Форми і зміст управлінських рішень будуть залежати від виду діяльності та ієрархічного рівня управління, на якому приймаються та реалізуються рішення. Чим нижче рівень управління, тим більшу роль відіграє ситуаційне управління, чим вище – тим виразніше запропоновані рішення акцентуються на стратегічному управлінні за сферами діяльності. Різноманіття функцій і повноважень осіб, що приймають рішення на підприємствах, припускають поліфункціональність управлінських рішень в рамках курсового проєктування. Останнє має враховувати, що такі розходження полягають у роботі з узагальненою або з конкретною інформацією, різному ступені відповідальності запропонованих і прийнятих рішень, різному діапазоні управлінських контактів. У курсовій роботі необхідно застосовувати сучасний інструментарій та наукову методику дослідження з використанням відповідних економіко-математичних методів та моделей, програмно-цільовий метод планування і управління, загальнонаукові і спеціальні підходи до обґрунтування результатів і пропозицій, сучасні інформаційні засоби та технології.

Основними вимогами до курсової роботи є:

1. *Актуальність теми*. Курсова робота може претендувати на той чи інший ступінь актуальності тільки тоді, коли її тема відповідає сучасним потребам розвитку економіки та суспільства, а питання, що розкриваються в роботі, важливі для розуміння суті та структури діяльності установ чи суб'єктів підприємництва, їх економічних, організаційних, правових та інших сторін.

2. *Рівень теоретичного обґрунтування*. Ця вимога означає, що здобувач повинен розкрити обрану тему курсової роботи на сучасному рівні розвитку економічної науки, використовуючи такі підходи й наукові знання, що пояснюють різні явища і події з позицій сьогодення. Крім того, здобувач повинен достатньо повно розкрити основні поняття і терміни, що стосуються проблеми курсової роботи, включити у зміст матеріалу тільки об'єктивні факти і реальні практичні приклади.

3. *Дослідницький характер*. У курсовій роботі повинні бути такі елементи дослідження:

– опрацювання достатньої кількості актуальних бібліографічних як вітчизняних, так і зарубіжних джерел (нормативно-правової бази, підручників, навчальних посібників, монографій, довідників, енциклопедій, журнальних та газетних статей, статистичних щорічників, аналітичних звітів, даних мережі Інтернет тощо), критичний аналіз та виявлення їх позитивних та негативних сторін;

– систематизація та аналіз різних методів, поглядів і підходів та формування на цій основі власного бачення щодо вирішення зазначених у роботі проблемних питань;

– порівняльний аналіз досліджуваної теми у вітчизняній та зарубіжній практиці;

– узагальнення та аналіз фактичного матеріалу, виявлення тенденції та суттєвих для цілей даного дослідження факторів;

– розробка пропозицій та рекомендацій щодо удосконалення тих чи інших положень;

– аналіз отриманих результатів, відповідні висновки як теоретичного, так і прикладного характеру.

4. *Грамотність оформлення*. Це важлива вимога до якості курсової роботи. Робота повинна бути граматично та стилістично правильно написана. Для цього потрібно дотримуватись норм орфографії української мови та методичних рекомендацій щодо оформлення курсової роботи. Виконання зазначеної вимоги має на меті сформувати у здобувача культуру оформлення наукових праць, яка може знадобитись йому в подальшій професійній діяльності.

Курсова робота підлягає перевірці на академічний плагіат. Процедура перевірки здійснюється відповідно до Положення про запобігання академічному плагіату у закладі вищої освіти «Класичний приватний університет». Встановлення фактів академічного плагіату є підставою відправлення курсової роботи на доопрацювання.

РОЗДІЛ 2. ОСНОВНІ ЕТАПИ ПІДГОТОВКИ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Тематика курсових робіт розробляється викладачами кафедри відповідно до навчального і робочого навчального планів галузі знань 11 Математика та статистика, спеціальності 112 Статистика і затверджується на засіданні кафедри.

Тематика щорічно переглядається та поновлюється. Здобувачам надається право вільного вибору теми роботи із запропонованого кафедрою переліку. Орієнтовна тематика курсових робіт наводиться у *додатку А*. Зазначений перелік не є вичерпним. Здобувач має право запропонувати свою тему з обґрунтуванням доцільності її дослідження та подати заяву про її затвердження завідувачу кафедри.

Вибір теми курсової роботи здобувачі повинні здійснювати з урахуванням своїх наукових інтересів, практичної діяльності та з урахуванням індивідуальних здібностей і сприяти максимальному використанню здобутих знань та практичного досвіду.

При виборі теми курсової роботи рекомендується взяти до уваги такі поради:

- Тема дослідження має відобразити зацікавленість здобувача тією чи іншою проблемою в обраній галузі знань;
- Тема курсової роботи повинна відображати особисті наукові інтереси здобувача, які сформувалися у процесі навчальної діяльності;
- бажано, щоб вибір теми був пов'язаний з майбутньою професійною діяльністю здобувача та темою його кваліфікаційної роботи.

При виборі теми необхідно враховувати, що в межах однієї форми навчання, як правило, не допускається виконання курсової роботи за однією і тією самою темою двома чи більше здобувачами. Тому на кафедрі повинна зберігатися інформація для здобувачів про вільні теми курсових робіт. Здобувачам, які не обрали у встановлені терміни тему курсової роботи, кафедра має право призначити тему з затвердженого переліку на власний розсуд. Кожному здобувачу кафедра призначає наукового керівника. Керівників призначають з числа викладачів кафедри і закріплюють рішенням кафедри.

Тема курсової роботи закріплюється за здобувачем вищої освіти, на підставі його особистої заяви на ім'я завідувача кафедри (*додаток Б*).

Перед початком дослідження оформлюється спеціальний бланк-завдання на виконання курсової роботи (*додаток В*).

2.1. Добір літературних джерел з обраної теми і початкове ознайомлення з нею.

Успішне написання курсової роботи багато в чому залежить від того, наскільки продумано, цілеспрямовано проведена підготовча робота.

Обравши тему, здобувач повинен чітко уявити собі мету своєї роботи, послідовність її написання, підібрати відповідну літературу та статистичний матеріал. У цих питаннях він може отримати кваліфіковану допомогу у науково-педагогічних працівників кафедри, завідувача кафедри, працівників бібліотеки.

Слід розпочати роботу з опрацювання відповідних Законів України, постанов Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, Указів Президента України тощо. Названі матеріали регулярно публікуються в газетах «Голос України», «Урядовий кур'єр», щотижневих виданнях «Галицькі контракти», «Баланс» та розміщені в інформаційних системах «Укрстат», «Відомості Верховної Ради» та на урядовому сайті.

Крім того, здобувач повинен докладно вивчити відповідні теми, що містяться у підручниках і навчальних посібниках, відповідають спрямованості роботи, ознайомитись з додатковою літературою за обраною темою: монографіями, статтями в журналах. Для пошуку необхідного матеріалу здобувачу доцільно скористатися картотекою бібліотеки КПУ та предметно-тематичними каталогами публічних бібліотек. Також слід аналізувати матеріали офіційних сайтів промислових, комерційних та інших підприємств.

При вивченні літератури студент має використовувати публікації останніх років. Необхідно здійснювати цілеспрямований пошук за темою дослідження, вести робочі записи. Записи можна здійснювати як у формі стислого викладу (реферату) так і у вигляді окремих цитат. Усі записи, незалежно від їх характеру (основні положення тексту, таблиці, статистичні матеріали, цитати), повинні бути підтверджені посиланням на джерела. Окремо слід сказати про збір та обробку статистичних і звітних даних, що відображають суть, динаміку досліджуваних питань і явищ.

Процес збору фактичного матеріалу дуже складний і трудомісткий, що потребує певного досвіду. З метою економії часу, забезпечення своєчасності і високої якості виконання курсової роботи необхідно скласти програму формування інформаційної бази дослідження. Допомогу у розробці цієї програми і у визначенні об'єкта дослідження здобувачі одержують у наукових керівників курсових робіт. Також здобувач вивчає дані про господарську діяльність підприємств, установ та організацій, на матеріалах яких виконується курсова робота.

Джерелами для одержання фактичного матеріалу можуть бути статистичні збірники, опубліковані роботи, звітні дані підприємств і організацій, акти перевірок, висновки фінансових, податкових, контрольно-ревізійних органів з питань господарської діяльності установ.

Найбільш популярними статистичними збірниками є офіційні видання Державної служби статистики України «Статистичний щорічник за...рік» та

«Україна в цифрах». Також в якості джерел статистичної інформації можна використовувати офіційні сайти таких установ, як: НБУ (www.bank.gov.ua), Міністерство економіки України (www.me.gov.ua), Державна служба статистики України (www.ukrstat.gov.ua), Міністерство фінансів України (http://www.minfin.gov.ua) та інші. Крім того можуть використовуватися матеріали Агентства з розвитку інфраструктури фондового ринку України (https://smida.gov.ua).

Результатом проведеної роботи має бути складання систематизованого списку бібліографії з обраної теми курсової роботи, що відображає глибину розуміння теми дослідження та ступень серйозності опрацювання вивчених джерел інформації.

Потрібно мати на увазі, що вивчення наукових джерел, збір та обробка фактичного матеріалу, необхідного для написання курсової роботи, відбувається не тільки в підготовчий період. Поглиблене вивчення спеціальної літератури, додатковий збір деяких цифрових даних здійснюють протягом всього періоду написання курсової роботи, включаючи її завершальний етап. Цей список повинен постійно уточнюватися та доповнюватися.

2.2. Складання плану курсової роботи та його затвердження науковим керівником.

Важливу роль у логічному, послідовному висвітленні теми курсової роботи відіграє вдало розроблений план курсової роботи. План розробляється після опрацювання вивчення та творчого критичного осмислення навчальної, наукової, довідкової літератури відповідного спрямування, чинного законодавства України та міжнародних законодавчих актів, передового досвіду з вирішення обраної проблеми, зокрема закордонного, а також результатів даних, отриманих здобувачем під час власних досліджень реального об’єкта з метою вирішення визначених професійних задач. Особливу увагу слід звернути на періодичні видання: газети, журнали, де можна знайти останні результати досліджень спеціалістів. Попереднє ознайомлення з літературними джерелами є основою для складання плану курсової роботи.

План визначає загальну спрямованість дослідження, дозволяє логічно пов’язати окремі проблеми обраної і розгорнутої в тексті роботи теми, розмістити їх у певній послідовності.

При цьому слід мати на увазі, що всі проблеми пов’язані єдиною метою дослідження. Дослідження потрібно починати із загальних теоретичних положень, а потім переходити до аналізу конкретних явищ і процесів з використанням фактографічних даних.

План самостійно складається здобувачем після попереднього опрацювання інформаційних джерел, погоджується з науковим керівником, коригується при потребі та затверджується.

План розробляють, виходячи з вибраної теми, сформульованих мети і завдань дослідження, обізнаності з предметом тощо. Структура плану визначається обсягом і складністю дослідження: чим ширше коло питань розглядається, тим детальнішим має бути план. План повинен складатися зі вступу, трьох розділів, які можуть деталізуватись параграфами, висновків, додатків (за необхідності) та списку використаних джерел.

Пункти плану повинні відображати сутність теми, бути короткими, лаконічними та викладатися у логічній послідовності. План складає основу змісту курсової роботи.

2.3. Вивчення літературних джерел, їх опрацювання, збір та аналіз цифрового матеріалу; написання курсової роботи.

Перед початком написання курсової роботи потрібно ретельно ознайомитись з навчальною та науковою літературою, опрацювати нормативно-правову базу з досліджуваної теми, скористатися матеріалами мережі Інтернет. При вивченні літературних джерел рекомендується вести робочі записи, що полегшує систематизацію та узагальнення матеріалів у відповідності з планом курсової роботи. Зібраний матеріал має бути логічно й послідовно розташований у тексті. Це не повинен бути простий переказ використаних джерел або їх дослівне копіювання.

Крім того викладені положення повинні містити сучасний статистичний матеріал, опрацьований здобувачем та представлений на графіках, діаграмах та у таблицях.

За допомогою таблиць зручно порівнювати й аналізувати зведені дані. Складаючи статистичну таблицю слід дотримуватись таких загальних правил:

1. Таблиця має містити лише ті дані, що безпосередньо характеризують об'єкт дослідження. Таблиця повинна бути невеликою за розміром, слід уникати зайвої, другорядної інформації. Цифровий матеріал необхідно викладати таким чином, щоб під час аналізу таблиці суть явища розкривалася читанням рядків зліва направо та зверху вниз;

2. Назва таблиці, заголовки рядків і граф мають бути чіткими, лаконічними, зрозумілими, без скорочень. У назві вказується об'єкт, зміст, місце, час, одиниці виміру (якщо вони єдині для усієї сукупності). Наприклад, «Динаміка зайнятості населення в неформальному секторі економіки у 2017- 2022 рр., %». Якщо назви окремих граф (рядків) повторюються, мають однакові терміни або однаковий зміст, то їх доцільно об'єднати спільним заголовком.

3. У групових і комбінаційних таблицях завжди необхідно давати підсумкові графи та рядки, їх записують як «Разом» або «У цілому по сукупності». Не обов’язково, це лише для аналітичних групувань.

4. Числа, за можливості, необхідно округлювати, причому в межах одного й того самого рядка чи графи - з однаковим ступенем точності.

5. Відсутність даних у таблиці позначається відповідно до причин:

а) якщо клітинка таблиці, передусім підсумкова, не може бути заповнена, ставиться знак «х»;

б) коли про явище немає відомостей, ставляться три крапки «...» або скорочені слова «н. від.»;

в) відсутність самого явища позначається тире «—»:

г) дуже малі числа записуються (0,0) або (0.00).

Зведення статистичного матеріалу часто потребує наочного зображення у вигляді графіків, які відображають загальну картину розподілу чи тенденцій розвитку явища. Графіки використовують з метою полегшення сприйняття матеріалу, його статистичного аналізу, порівняння отриманих даних, вони допомагають краще зрозуміти чисельні співвідношеннях ознак, закономірності та взаємозв‘язки окремих явищ, зробити висновки.

Загальні правила побудови графіків:

а) графіки читають зліва направо, горизонтальна шкала читається зліва на право, а вертикальна – знизу вверх;

б) не можна зображати лінійні величини з допомогою об’ємів чи площ;

в) бажано, щоб на графіку була зображена нульова відмітка;

г) для графіків з відсотками бажано певним чином виділяти лінію 100% чи інші лінії, важливі для аналізу;

ґ) рекомендується показувати не більше координатних ліній, ніж це необхідно для розуміння;

д) криві лінії повинні різко відрізнятися від прямих;

е) у графік можна включати цифрові дані; цифри відповідних шкал розміщують зліва та знизу; якщо цифрові дані не потрапили до графіка, їх бажано розмістити в таблиці;

є) для побудови лінійних діаграм звичайно використовують координатне поле. На осі абсцис у певному масштабі відкладається час або факторіальні ознаки (незалежні), на осі ординат - показники на певний момент чи період часу або розміри результативної незалежної ознаки.

Опрацювавши літературні джерела, слід приступати до написання теоретичної частини відповідно до методичних рекомендацій. При написанні курсової роботи важливим моментом є вироблення власного авторського стилю дослідження. Думки автора курсової роботи мають бути структурованими, розбитими на конкретні послідовні питання з власними самостійними висновками.

2.4 Подання курсової роботи на кафедру.

Не пізніше, ніж за 7 днів до захисту (за встановленим на кафедрі графіком) виконана і оформлена відповідно до вимог цих методичних рекомендацій курсова робота, подається здобувачем на кафедру економіки для рецензування.

2.5. Перевірка та рецензування курсової роботи науковим керівником.

Виконана курсова робота у встановлений термін здається науковому керівнику для рецензування (*додаток Г*). У своїй рецензії викладач зазначає позитивні сторони й недоліки курсової роботи, оцінює ступінь самостійності формулювання основних положень та висновків, наявність елементів творчого пошуку й новизни, дотримання вимог щодо змісту й оформлення роботи, а також робить висновок щодо допуску до захисту. У разі незадовільної оцінки робота повинна бути перероблена з урахуванням зауважень рецензента. Робота допускається до захисту за наявності позитивної оцінки наукового керівника.

Після рекомендації наукового керівника курсова робота має бути передана здобувачем вищої освіти для зовнішньої перевірки на унікальність. Контроль за порівнянням друкованої та електронної версій роботи забезпечує науковий керівник і здобувач вищої освіти.

Плагіат і низький відсоток унікальності у змісті курсової роботи здобувачів вищої освіти є підставою недопущення до захисту та відправку матеріалів на доопрацювання.

2.6. Захист курсової роботи.

Захист курсової роботи є обов’язковим елементом її виконання. Він має на меті визначити знання здобувачів з теоретичних питань та практичного матеріалу, пов’язаних з темою курсової роботи, перевірити самостійність виконання роботи.

Захист курсової роботи відбувається перед комісією кафедри економіки та статистики у встановлений графіком кафедри день. Під час захисту здобувач повинен викласти основні теоретичні положення роботи, отримані результати досліджень та відповісти на додаткові запитання членів комісії кафедри.

Підсумкову кількість балів за виконану курсову роботу виставляє комісія кафедри на основі балів наукового керівника та результатів захисту.

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Титульна сторінка. Першою сторінкою курсової роботи є титульна. Вона містить найменування закладу вищої освіти, дисципліну, тему з посиланням на об'єкт дослідження, дані про автора роботи, наукового керівника тощо (*додаток Д*). Після титульної розміщується завдання на курсову роботу.

Зміст курсової роботи. Зміст містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів та підрозділів (параграфів) роботи. Зміст має включати всі заголовки, які є в роботі, починаючи зі вступу і закінчуючи додатками. Приклад оформлення змісту курсової роботи наведено в *додатку Е*.

Якщо в роботі вжито маловідомі терміни, символи, умовні позначення, скорочення, то їх пояснюють у переліку, який починається з нової сторінки безпосередньо після змісту. Перелік необхідно зазначати двома колонками: ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальна розшифровка.

Якщо ж такі елементи повторюються у роботі менше трьох разів, то їх розшифровують лише у тексті при першому згадуванні, а до переліку не додають.

Вступ. Вступом відкривається курсова робота. У вступі розкриваються значення теми (теоретичний та практичний аспект), сутність і стан розробки проблеми (завдання), її теоретична та практична значущість, актуальність на сучасному етапі, підстави і вихідні дані для розробки теми, рівень теоретичного дослідження, аналіз проблеми та попереднього досвіду її вивчення, ступінь розробленості в інформаційних джерелах, обґрунтованість, актуальність та необхідність проведення дослідження. У «Вступі» формулюється мета і завдання дослідження, теоретичні витоки, а також характеризується нормативно-правова база, масив використаних інформаційних джерел. Насамперед слід чітко сформувати актуальність теми, яка може бути підтверджена посиланнями на нормативно-правові акти, статистичними даними, що відображають розглянуті у дослідженні питання. Практичне значення розробки теми дослідження підкреслюється її важливістю у вирішенні загальних проблем та прийняття ефективних управлінських рішень. Обґрунтування вибору об'єкта і предмета дослідження, підтверджується доказами їх значення у вирішенні питань удосконалення математико-статистичних методів і моделей в прийнятті управлінських рішень, місцем і роллю у системі науки управління. Обґрунтування вибору конкретного об'єкта супроводжується посиланнями на основні та найважливіші критерії та фактичні дані, що характеризують реальні ситуації у практиці функціонування об'єкта дослідження. У підсумку чітко формулюються конкретна проблема, мета і завдання дослідження.

Завдання наукового дослідження є частиною мети. Саме її конкретизація і становить визначений, запланований для практичного виконання обсяг робіт. Хоча «Вступ» випереджує всі розділи курсової роботи, він може бути сформований як на початковому, так і на кінцевому етапах дослідження. Це пов'язано з тим, що на початку роботи «Вступ» пишеться для того, щоб автор зміг краще уявити собі напрям власних пошуків, згрупувати задуми і намітити план, а якщо тоді, коли написання основної частини тексту вже завершено – то це робиться для того, щоб за допомогою параметрів «Вступу» охарактеризувати її зміст.

Текстовий обсяг «Вступу» звичайно не перевищує 2 сторінок загального обсягу основної (змістовної) частини роботи. При викладі тексту «Вступу» прагнуть до лаконічності, обираючи тезовий стиль і постановочну форму. Варто пам'ятати, що за змістовністю та якістю написання «Вступу» найчастіше можна судити про ступінь компетентності автора, його знання проблеми, а також про оригінальність авторського погляду. За «Вступом» багато в чому можна скласти думку і про характер роботи в цілому, тому що у «Вступі» об'єктивно відзначаються оціночно-кваліфікаційні критерії дослідження.

Вступ повинен містити наступну інформацію.

Актуальність теми, в якій стисло викладається сучасний стан проблеми, що розглядається, необхідність подальших досліджень та її роль в економіці. Правильно сформулювати актуальність обраної теми означає: показати здобувачем уміння відділяти головне від другорядного, з'ясовувати відомі факти і ті, що поки невідомі про предмет дослідження. Висвітлення актуальності повинно бути небагатослівним, визначати сутність наукової проблеми (завдання). Від доказу актуальності обраної теми доцільно перейти до формулювання мети роботи.

Мета роботи повинна полягати у вирішенні проблемної ситуації шляхом її аналізу і знаходженні нових закономірностей між економічними явищами. Правильне означення мети – процес не менш важливий, ніж формулювання висновків. Неможна формулювати мету як «дослідження...», «вивчення...» тощо, оскільки ці слова вказують на засоби досягнення мети, а не на саму мету. Наприклад, якщо тема роботи – «Аналіз використання трудового потенціалу», то метою роботи, може бути – обґрунтування вибору оптимального методичного підходу для аналізу трудового потенціалу. Метою дослідження має бути удосконалення організації і підвищення ефективності діяльності об'єкта дослідження.

Виходячи з мети роботи, визначаються *завдання*. Це, зазвичай, робиться у формі перерахування (проаналізувати..., розробити..., узагальнити..., виявити..., довести..., впровадити..., показати..., розробити..., знайти..., визначити..., описати..., встановити..., з'ясувати..., зробити прогноз... тощо). Завдання повинні відповідати розділам роботи.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і обране для вивчення.

Предмет дослідження – вузька частина об'єкта дослідження, проблемне коло питань, що досліджуються в роботі на прикладі бази обраного підприємства.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне і часткове. В об'єкті виділяється та його частина, що є предметом дослідження. Саме на нього повинна бути спрямована основна увага здобувача, оскільки предмет дослідження визначає тему роботи, винесену на титульну сторінку, її назву.

Інформаційне забезпечення роботи – стисло вказуються прізвища та ініціали авторів (в алфавітному порядку), що внесли найбільш відчутний вклад у розв'язання обраної проблеми, з посиланнями у квадратних дужках на номери джерел за переліком використаної літератури. Посилання на літературні джерела повинні бути обов'язково.

Інформація про джерела походження даних, які використовуються для аналізу обов'язково подаються з посиланням на відповідне друковане або електронне видання.

Практичне значення одержаних результатів. Відзначаючи практичну цінність одержаних результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання. Надаються відомості про використання результатів досліджень або рекомендації щодо використання пропозиції щодо удосконалення організації і підвищення ефективності діяльності об'єкта дослідження, що мають бути наближені до їх практичної реалізації, набувати форми управлінських рішень, які необхідно підготувати.

Апробація результатів роботи. За наявності зазначається, на яких наукових конференціях, конгресах, симпозіумах оприлюднені результати досліджень, викладені у роботі.

Методи дослідження. Подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в роботі мети, вибір методів дослідження повинен забезпечити достовірність отриманих результатів і висновків. Перераховувати їх треба не відриваючи від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися в логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Структура роботи. Здобувач повинен вказати на те, що курсова робота складається зі вступу, … розділів, … висновків, списку використаних джерел з … найменувань, вказують загальну кількість додатків. Роботу викладено на … сторінках друкованого тексту, що містить таблиць, рисунків.

Основна частина являє собою змістовне розкриття питань, які становлять предмет дослідження. Зазвичай вона складається з трьох розділів: теоретичного, аналітичного та проєктного. В кінці кожного розділу коротко (1-2 абзаци) формулюють висновки із стислим викладенням отриманих результатів дослідження та узагальнення розглянутих питань, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць та зробити перехід до наступного розділу. Краще починати їх словами «Таким чином».

Теоретичний розділ. Перший розділ роботи присвячується розгляду теоретичних аспектів проблеми, що досліджується і слугує підґрунтям для подальшого викладення матеріалу. У цьому розділі зазвичай розглядається сутність, зміст, організація процесу, що досліджується, його складові елементи. У першому розділі обґрунтовується теоретична база обраної проблеми, дається огляд літературних джерел, нових розробок, опублікованих статистичних даних із посиланням на джерела, іншої інформації, пов'язаної з темою. На основі вивчення наукової, навчально-методичної літератури розкриваються підходи різних авторів до розв'язання проблеми, показується, у чому полягає подібність, а у чому – відмінність їх поглядів, а також обґрунтовуються власні погляди на проблему. Викладаючи теоретичні аспекти, слід пам'ятати, що цей розділ роботи – не самоціль, а засіб для створення теоретичної бази для розгляду практичних аспектів проблеми, що досліджується. Оскільки проникнення в сутність явища і процесу, що досліджується, можливо тільки за умови використання системного підходу, тому в першому розділі доцільно відвести окреме місце історії розвитку предмета дослідження, аналізу зарубіжного досвіду організації економічних процесів.

У цьому розділі необхідно розв'язати завдання, пов'язані з:

– концепцією предмета дослідження;

− місцем предмета дослідження в об'єкті дослідження;

− впливом предмета дослідження і проблем, що з ним пов'язані, на стан розвитку економіки.

Розв'язувати ці проблеми необхідно шляхом огляду і критичного аналізу літературних джерел.

Огляд літературних джерел систематизує зміст багатьох документів за основними напрямами їх використання. При цьому повинна надаватись аргументована оцінка і критичний аналіз використаних відомостей. На всі першоджерела, які цитуються або згадуються, обов'язково повинні бути посилання згідно із номерами за переліком використаної літератури, наприклад: Т.Г. Шевченко [40] вважав, що..., однак окремі автори [27; 64] не поділяють подібну точку зору. Якщо після фрази немає посилання, припускається, що її авторство належить здобувачу, – тому здобувач зобов'язаний вкрай уважно і відповідально поставитись до посилань на джерела інформації.

Типовими помилками, яких припускаються здобувачі в теоретичному розділі роботи, є:

−подання теоретичної інформації без її подальшого критичного аналізу;

−подання в розділі довідкової і загально відомої інформації;

− подання інформації винятково в текстовій формі без підкріплення її порівняльними таблицями і наочними рисунками.

Аналітичний розділ. У другому розділі, виходячи із загальних теоретичних положень, які розглядаються в першому розділі, рекомендується комплексно про аналізувати статистичні методи, які будуть застосовані для аналізу даних, зокрема методи математичної статистики та математичного моделювання. Результати аналітичного розділу роботи є підґрунтям для виконання практичних розрахунків в третьому розділі курсової роботи. Рекомендований обсяг матеріалу розділу 6-10 сторінок.

Проєктний розділ. У третьому розділі наводяться докладні результати проведеного статистичного аналізу з обґрунтуванням пропозицій щодо вдосконалення тих сторін діяльності, проблемні елементи яких були виявлені в попередніх розділах. Пропозиції автора не повинні зводитись до закликів: «треба посилити...», «удосконалювати...» тощо. Слід пропонувати конкретні механізми економічного чи управлінсько- організаційного характеру. Рекомендований обсяг матеріалу розділу 6-10 сторінок.

Висновки. Містять теоретичні й практичні підсумки проведеного дослідження. Висновки мають бути конкретними, створювати повне уявлення про глибину досліджень з відображенням одержаних теоретичних, методологічних та інструментальних результатів. Висновки повинні логічно виходити зі змісту викладеного матеріалу, бути самостійними й конструктивними. Основне призначення висновку – резюмувати зміст (підбити підсумок) роботи, вигідно підкреслити її переваги.

У висновку роботи викладаються положення, що характеризують ступінь розкриття теми, визначається рівень досягання мети і вирішення завдань роботи. Висновок носить форму синтезу отриманих в роботі результатів за матеріалом, викладеним у розділах. Цей синтез являє собою послідовне, логічне та структуроване викладення отриманих результатів дослідження, їх співвідношення з метою роботи і конкретними завданнями, поставленими та сформульованими у вступі. Саме у висновку найбільш яскраво виявляється спроможність (або неспроможність) студента ясно мислити і викладати матеріал. У загальному вигляді висновки мають відповідати завданням, визначеним у вступі курсової роботи. Рекомендований обсяг матеріалу у висновках – 1-2 сторінки

Список використаних джерел. У списку наводяться джерела, на які зроблені посилання в курсовій роботі, а також ті, які були опрацьовані при написанні курсової роботи, при цьому слід дотримуватися вимог стосовно назви джерел та послідовності їх розміщення у списку. Перелік джерел, з якими здобувач ознайомився в процесі підготовки роботи, але не цитував їх, не повинен перевищувати 20% від загальної кількості літературних джерел.

Список джерел (бібліографічний апарат) у курсовій роботі – це ключ до джерел, якими користувався автор при її написанні. Він свідчить про ступінь обізнаності здобувача з наявною літературою з теми роботи. Такий список є складовою частиною курсової роботи, відображає самостійну творчу роботу її автора, дозволяє оцінити ступінь фундаментальності проведеного дослідження. Загальний перелік літератури повинен налічувати 8-15 джерел.

Додатки. Після списку використаних джерел розміщуються додатки. У додатки необхідно винести проміжні розрахункові матеріали, статистичну звітність, таблиці, що займають цілу сторінку, а також інші матеріали, використання яких в основній частині роботи порушує логічність викладення.

Усі вимоги та рекомендації до структурних елементів курсової роботи в стислому вигляді подано в табл. 1.

Таблиця1

Рекомендована структура курсової роботи

Структурний елемент роботи	Рекомендаціящодо змісту	Обсяг стор.
Вступ	Обґрунтування актуальності теми роботи, означення мети, завдань, об’єкта та предмета дослідження, характеристика методично-інформаційної основи дослідження, короткі відомості про предмет або явище, що досліджується.	2
Розділ 1 (теоретичний)	Теоретичне узагальнення економічної сутності природи об’єкта і предмета дослідження, а також обґрунтування основних напрямів розв’язання обраної для дослідження проблеми.	6-10
Розділ 2 (аналітичний)	Обґрунтування статистичних методів аналізу, які будуть використані для вирішення поставлених завдань	6-10
Розділ 3 (проєктний)	Практичне застосування статистичних методів аналізу даних та інтерпретація отриманих результатів з метою покращення управлінських рішень.	6-10
Висновки	Наводяться загальні висновки за всією роботою, вказується їх відповідність означеним у вступі з завданням та рівень досягнення Поставленої мети.	1-2
Список використаних джерел	Не більше 15 літературних джерел. У тексті роботи мають міститися посилання не менш як на 80%л літературних джерел, наведених у переліку.	
Додатки	Допоміжні ілюстрації, проміжні розрахунки, копії форм звітності підприємства, довідкова та інша додаткова інформація, а також таблиці, які займають цілу сторінку.	

РОЗДІЛ 4. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Курсова робота виконується на окремих аркушах білого паперу формату А4.

Титульна сторінка оформляється згідно із встановленим взірцем (додаток Д). Текст повинен друкуватися на комп'ютері через 1,5 міжрядковий інтервал (розмір шрифту 14 типографських пунктів).

Аркуш курсової роботи повинен мати поля: ліве – 25 мм, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм, нижнє – 20 мм.

Перед окремими частинами курсової роботи (розділами, параграфами) слід вказувати їх назви. Якщо при переході до нового розділу або параграфу після його назви на сторінці вміщається менше, ніж один абзац, то цей розділ або параграф слід починати з нової сторінки.

Заголовки структурних частин роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкуються великими літерами з вирівнюванням по середині напівжирним шрифтом. Заголовки підрозділів друкують маленькими літерами (крім першої великої) з вирівнюванням по ширині напівжирним шрифтом. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Відстань між заголовком підрозділів та попереднім текстом повинна бути два рядки, а наступним текстом – один рядок.

Розділи та підрозділи нумеруються арабськими цифрами. Номер підрозділу складається з номера розділу та порядкового номера підрозділу, розділених крапкою, наприклад, 1.1, 1.2, 1.3.

Сторінки повинні бути пронумеровані в правому верхньому куті, починаючи із сторінки, наступної за титульною, і мати поля для можливих зауважень керівника.

Оформлення рисунків, таблиць, формул, переліків

Рисунки, таблиці розміщують після першого посилання на них у тексті, або не далі як на наступній сторінці. На рисунки та таблиці у тексті роблять посилання скороченням слів та порядковим номером, наприклад:«...у табл. 1.2» (друга таблиця першого розділу), «… на рис. 1.2» (другий рисунок першого розділу). На всі таблиці та рисунки повинні бути посилання у тексті, при цьому слово «таблиця» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «... у табл. 1.2».. У разі повторного посилання вказують слово «дивись» у скороченому вигляді – «див. табл. 1.3».

Таблиця. Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над нею. Назва таблиці складається зі слова «Таблиця» з номером та без посередньо назви таблиці. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці в межах розділу, розділених крапкою. В кінці крапка не ставиться. Назву таблиці і слово «Таблиця» починають з великої літери.

Слово «Таблиця» та номер виділяється курсивом і вирівнюється за правим краєм. З нової стрічки симетрично до тексту друкують безпосередньо назву таблиці та виділяють жирним шрифтом. Таблиці будують та розміщуються так, щоб вони не переносились на іншу сторінку. Якщо таблиця займає більше однієї сторінки вона розбивається на менші або ж виноситься в додатки. В окремих випадках дозволяється перенести таблицю на іншу сторінку вказавши над другою частиною таблиці «*Продовження таблиці 1.3*» із зазначенням номера таблиці. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. У таблиці використовують шрифт Times New Roman, 12 кегль, міжрядковий інтервал – 1.

Рисунки. Рисунки (схеми, діаграми тощо) слід розміщувати безпосередньо після тексту, де вони згадуються вперше, або на наступній сторінці. На всі ілюстрації мають бути посилання у тексті роботи. Назву рисунка розміщують під ілюстрацією та друкують жирним шрифтом з вирівнюванням по ширині. За необхідності під ілюстрацією розміщують пояснювальні дані (підрисунковий текст, легенда). Легенду також можна розміщувати у правій частині рисунку. Графічний матеріал позначають словом «Рис.». У рисунках використовують шрифт Times New Roman, 12 кегль без будь-яких виділень. Діаграми побудовані в Excel мають бути читабельними. Потрібно також уникати використання однотонних заливок.

Нумерація рисунків здійснюється у межах розділу курсової роботи і складається із номера розділу та порядкового номера рисунку у межах розділу.

Формули. Формули та рівняння розміщують безпосередньо після тексту, в якому вони згадуються, посередині сторінки. Вище і нижче кожної формули або рівняння повинно бути залишено один вільний рядок. Їх слід нумерувати порядковою нумерацією у межах розділу. Номер формули або рівняння складається з номера розділу і порядкового номера формули, відокремлених крапкою, наприклад, формула (1.3) – третя формула першого розділу. Номер зазначають на рівні формули або рівняння у круглих дужках, справа на рівні відповідної формули.

Для виконання заданих умов (тобто розміщення номера формули справа, а самої формули в тому ж рядку від центра) слід виконати такі операції: 1 – створити формулу і її номер, 2 – задати позицію табуляції 8,25 см та увімкнути функцію «вирівняти текст від центра» та 16,5 см з функцією «вирівняти текст за правим краєм», 3 – поставити курсор перед формулою, 4 – табулятором перемістити формулу в центр, 5 – поставити курсор між формулою та номером, 6 – табулятором перемістити номер вправо. Якщо рівняння не вміщається в один рядок, його слід перенести після знаку рівності (=), або після знаків плюс (+), мінус (–), множення (·). Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід наводити безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі чи рівнянні. Пояснення значення кожного символу та числового коефіцієнта слід давати з нового рядка.

Перший рядок пояснення починають з абзацу словом «де» без двокрапки.
Посилання на формули курсової роботи вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)».

Переліки. Переліки, за потреби, можуть бути наведені всередині пунктів або підпунктів. Перед переліками ставлять двокрапку. Перед кожною позицією переліку слід ставити малу літеру української абетки з дужкою, або, не нумеруючи – дефіс (перший рівень деталізації). Для подальшої деталізації переліку слід використовувати арабські цифри з дужкою (другий рівень деталізації). Наприклад:

а) за призначенням:
1) зовнішня;
2) внутрішня;
б) за обсягом показників:
1) первинна;
2) зведена;

Переліки першого рівня деталізації друкують малими літерами з абзацного відступу, другого рівня – з відступом відносно місця розташування переліків першого рівня. Всі інші символи не використовуються.

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

Перелік використаних при написанні курсової роботи джерел наводиться з нової сторінки. У цей список рекомендується включати основну та спеціальну літературу з теми, яка досліджується і на яку в роботі є посилання. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з’ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання в курсовій роботі.

Посилання у тексті курсової роботи на джерела слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1–7]...».

Коли в тексті курсової роботи необхідно зробити посилання на складову частину чи конкретні сторінки відповідного джерела, можна наводити посилання у виносках, при цьому номер посилання має відповідати його бібліографічному опису за переліком посилань.

Приклад:

Цитата в тексті: «...у роботі [7, с. 94] визначають індикатори реальних системних загроз економічній безпеці України у 2018 році у таких сферах: …» або «… ефективному прийняттю рішень та «формуванню ефективної моделі розвитку туристичних кластерів в Україні» [7, с. 92]».

Відповідний опис у переліку посилань:

7. Маслій О. А. Вплив системних загроз економічній безпеці України на конкурентоспроможність національної економіки. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету.* 2019. № 36. С. 91-97

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точного відтворювання цитованого тексту, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, викладений автором.

При посиланні на розділи, підрозділи, пункти, підпункти, додатки курсової роботи зазначають їх номери, наприклад «… у розділі 4 …», «… дивись 2.1.…», «…за 3.4.4.…», «…відповідно до 2.3.…», «…у додатку Б …».

Загальні вимоги до цитування такі:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед пропущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов’язково супроводжується посиланням на джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело.

В кінці роботи повинен бути наведений список використаних джерел, вимоги до якого подані у *додатку Ж*. Список використаних джерел містить перелік нормативно-правових актів, наукових джерел, які опрацьовував здобувач під час написання курсової роботи. Бібліографія джерел мовою оригіналу оформляється відповідно до Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015.

Літературні джерела можна розміщувати такими способами:

– у порядку появи посилань у тексті (найзручніший для користування і рекомендований під час написання курсової роботи);

– в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків;

– систематизовано.

При другому способі джерела розміщують в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків.

У третьому випадку список використаних джерел формують у такій послідовності:

– Конституція України;

– Кодекси;

– Закони України;

– Укази Президента України;

– Постанови Верховної Ради України;

– Постанови Кабінету Міністрів України;

– Нормативні акти міністерств та відомств;

– Міжнародні правові акти;

– наукова, навчально-методична, фахова література;

– наукова, навчально-методична, фахова література, видана іноземними мовами.

Першоджерела, включені у список, повинні мати бібліографічний опис – сукупність бібліографічних відомостей про документ, наведених за певними правилами, необхідних та достатніх для загальної характеристики та ідентифікації документа.

Додатки оформляють як продовження курсової роботи на наступних її сторінках. Додатки розміщують у порядку появи посилань у тексті роботи. Їм дають заголовки, надруковані угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Праворуч над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає додаток.

Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ,Є,І,Ї,Й,О,Ч,Ь, наприклад, додаток А, додаток Б і т. ін. Єдиний додаток позначається як додаток А. Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, пронумеровані у межах кожного додатка: перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад, А.2–другий розділ додатка А. Ілюстрації, таблиці і формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д. 1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула (А.1) – перша формула додатка А.

РОЗДІЛ 5. ЗАХИСТ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Організація процесу захисту. Завершена курсова робота, оформлена належним чином, підписується здобувачем на титульному аркуші та надається науковому керівнику для остаточної перевірки та написання рецензії. Сума балів, яку виставляє науковий керівник у рецензії, включає в себе бали за належне виконання кожного елемента курсової роботи (табл. 2).

Захист курсової роботи відбувається на відкритому засіданні комісії з викладачів кафедри.

Під час підготовки до захисту магістр має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо змісту курсової роботи і підготовлені наочні матеріали із найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Power Point або інших аналогічних програм, а також слайди, фотографії, рекламні проспекти тощо). Обсяг тексту доповіді має відповідати 7-10 хвилинам виступу. Доповідь повинна відобразити: обґрунтування актуальності теми, мету і завдання роботи, основні результати статистичного аналізу даних та творчі розробки автора, акцентувати елементи наукової новизни. Особливе місце має бути відведено обґрунтованим пропозиціям і рекомендаціям, та оцінюванню їх ефективності.

Наочні матеріали мають послідовно ілюструвати доповідь здобувача і забезпечувати повноту висвітлення всіх положень, що підлягають захисту. Здобувач стисло доповідає комісії кафедри сутність проведеного дослідження, оцінює отримані результати, ілюструючи доповідь посиланням на наочні матеріали.

Під час захисту курсової роботи члени комісії кафедри, присутні на захисті викладачі, стейкхолдери можуть задавати здобувачеві запитання щодо змісту роботи. Відповіді здобувача мають бути конкретними, аргументованими і короткими. За результатами захисту курсової роботи комісія приймає рішення щодо оцінки захисту і роботи (враховуючи рецензію керівника, зміст доповіді, відповіді на запитання).

Результат оцінювання заноситься у відомість відповідно до шкали оцінювання: національна та ЄКТС (додається нижче).

Курсова робота оцінюється за 100-бальною шкалою. Попередня кількість балів (від 0 до 50) за виконану роботу обґрунтовується і виставляється керівником у рецензії і є підставою для допуску курсової роботи до захисту або повернення її на доопрацювання або не допуску до захисту. Робота допускається до захисту за наявності позитивної оцінки наукового керівника (26 і більше балів). Робота, оцінена в 25 і менше балів, повертається здобувачеві для Врахування зауважень керівника, виправлення помилок та належного оформлення.

Таблиця2

Критерії оцінювання складових елементів курсової роботи

Розділ	Критерії оцінювання	Бали
Вступ	Розкриття актуальності теми, визначення мети, об'єкта та предмета дослідження. Формулювання проблемних питань, які будуть досліджуватись у роботі.	1 1
Основна частина	Висвітлення теоретичних та правових засад функціонування об'єкта дослідження – 0-5 балів. Виявлення та обґрунтування недоліків та проблемних питань, які мають місце на сучасному етапі розвитку об'єкта дослідження і будуть вирішуватись здобувачем під час написання курсової роботи, –0-5 балів. Проведення аналітично-дослідницької (усестороння характеристика та аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку об'єкта дослідження (з використанням статистичних та звітних матеріалів)) та/або розрахункової (здійснення всіх передбачених сформульованим завданням розрахунків) роботи, виявлення певних закономірностей та особливостей на основі проведеного аналізу та/або розрахунків – 0-20 балів. Висвітлення існуючих та розробка нових рекомендацій щодо напрямів удосконалення функціонування об'єкта дослідження з їх конкретизацією та науковим обґрунтуванням – 0-10 балів.	40
Висновки	Чітке й лаконічне відображення наукових та практичних результатів, одержаних під час виконання роботи	3
Оформлення роботи	Дотримання загальних вимог до написання курсової роботи (шрифт, інтервал, поля тощо), дотримання вимог до нумерації сторінок, розділів, підрозділів – 1 бал. Дотримання вимог до оформлення ілюстрацій, таблиць, формул, додатків – 1 бал. Наявність посилань у тексті на формули, таблиці, рисунки, літературні джерела, додатки та дотримання вимог до їх оформлення – 1 бал. Відсутність у роботі орфографічних, граматичних та синтаксичних помилок, дотримання норм літературної мови – 1 бал. Використання сучасних вітчизняних та іноземних джерел інформації та оформлення списку використаних джерел відповідно до встановлених вимог – 1 бал.	5
РАЗОМ за виконання курсової роботи:		**50**
Захист роботи	Презентація роботи	30
	Відповіді на питання членів комісії	10
	Уміння відстоювати свою точку зору та вільна орієнтація в курсовій роботі для підтвердження своєї правоти	10
РАЗОМ за захист курсової роботи:		**50**
РАЗОМ за виконання та захист курсової роботи:		**100**

Шкала оцінювання виконаної та захищеної курсової роботи:

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка За шкалою ЄКТС	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно
82–89	Добре	B	Дуже добре
75–81		C	Добре
64–74	Задовільно	D	Задовільно
60–63		E	Достатньо
35–59	Незадовільно	FX	Незадовільно
1–34		F	Незадовільно

Критерії, за якими оцінюється виконання та захист курсової роботи:

Відмінно (90 – 100 балів). Курсова робота є бездоганною в усіх відношеннях, містить елементи новизни, має практичне значення, доповідь логічна і стисла, проголошена вільно, зі знанням справи, рецензія позитивна, відповіді на запитання членів комісії правильні і стислі.

Добре (75 – 89 балів). Тема роботи розкрита, але мають місце окремі недоліки непринципового характеру.

Задовільно (60 – 74 балів). Тема роботи в основному розкрита, але мають місце недоліки змістовного характеру. Є зауваження щодо оформлення курсової роботи.

Незадовільно (до 60 балів). Нечітко сформульована мета роботи та завдання дослідження. Розділи погано пов’язані між собою. Відсутній критичний огляд сучасних вітчизняних та зарубіжних літературних джерел. Аналіз виконаний поверхнево або взагалі відсутній. Заходи, що пропонуються, не корелюють з проведеним аналізом, носять декларативний характер. Оформлення роботи не відповідає вимогам, наведеним у рекомендаціях. Відсутні матеріали презентації. Відповіді на запитання членів комісії неточні або неповні.

Робота до захисту не допускається, якщо вона представлена науковому керівникові на перевірку або на будь-який подальший етап проходження з порушенням термінів, встановлених регламентом, написана на тему, яка не затверджена наказом, виконана із суттєвими запозиченнями інформаційного матеріалу, оформлення роботи не відповідає вимогам, зміст роботи не розкрито.

Здобувач, який отримав на захисті курсової роботи незадовільну оцінку має академічну заборгованість. За ним залишається право бути повторно допущеним до захисту курсової роботи протягом поточного семестру. На вимогу кафедри тему курсової роботи може бути змінено або в межах тієї ж теми матеріали роботи здобувач може суттєво оновити та доповнити.

Після захисту курсові роботи здаються на кафедру, зберігаються в університеті протягом 3-х років.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

Основна:

1. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г., Флока Л. В. Методологія і організація наукових досліджень : навчальний посібник. 2020. 160 с.
2. Василенко О. А. Математично-статистичні методи аналізу у прикладних дослідженнях: навч. посіб. / О. А. Василенко, І. А. Сенча. – Одеса: ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2011. – 166 с.
3. Статистика: основи теорії та практикум: Навчальний посібник /Григорків В.С., Вінничук О.Ю., Григорків М.В., Маханець Л.Л. –Чернівці : Чернівец. нац. ун-т, 2022. – 304 с
4. Волкова Н. А., Подвальна Н. Е., Семенова К. Д. Економічний аналіз: Навч. посібник. Одеса: ППЦ «Белка». 2020. 240 с. .
5. Інтелектуальний аналіз даних та машинне навчання. Частина 1. Базові методи та засоби аналізу даних / Я. В. Іванчук, В. І. Месюра, А. А. Яровий, О. Д. Манжілевський – Вінниця : ВНТУ, 2021. – 69 с.

Додаткова:

1. Кравець О.В., Кучерова Г.Ю. Динамічні моделі кластерного аналізу малого підприємництва України. Innovations in the development of socio-economic systems: microeconomic, macroeconomic and mesoeconomic levels : collectivemonograph.–Lithuania:Izdevnieciba«BaltijaPublishing»,2016.–Vol. 2. С.225-242.
2. Карагодова О. О. Дослідження операцій: навч. посіб. / О. О. Карагодова, В. Р. Кігель, В. Д. Рожок. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 256 с.
3. Петрук, В.А., & Кашканова, Г.Г. (2006). Ймовірнісно-статистичні моделі та статистична оцінка рішень (друге доповнене видання). Навчальний посібник МОН України, „Універсум-Вінниця”
4. Rodgers, W. J., Morris-Mathews, H., Romig, J. E., & Bettini, E. (2021). Observation Studies in Special Education. A Synthesis of Validity Evidence for Observation Systems. https://doi.org/10.3102/00346543211042419.
5. Пугачова М. В. Методологічні засади статистичного моніторингу ділової активності підприємств: [Монографія] / М.В.Пугачова.–Київ: ДП «Інформаційно–аналітичне агентство», 2007. 535с.
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 №435-IV/ Верховна Рада України. URL : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15

ДОДАТКИ

Додаток А

Тематика курсових робіт

1 Аналіз демографічної ситуації в Україні за допомогою багатофакторної регресії
2 Аналіз комерційної діяльності малих підприємств з використанням кореляційного та регресійного методу
3 Аналіз поведінки стейкхолдерів закладів вищої освіти онлайн
4 Аналіз популярності Інтернет-курсів методами машинного навчання
5 Аналіз текстових даних методами машинного навчання
6 Аналіз факторів формування попиту в маркетингових дослідженнях
7 Апроксимація динаміки ринкових процесів з прогнозною оцінкою
8 Вплив показників пандемії на соціально-економічні показники в Україні та Світі
9 Дослідження явища сезонності за допомогою ARIMA моделей
10 Економіко-статистичний аналіз прийняття рішень щодо управління вільними коштами на підприємстві
11 Застосування аналізу дожиття в медичних дослідженнях
12 Кластерний аналіз процесу сертифікації в системі зовнішнього забезпечення якості середньої освіти України
13 Короткострокове та довгострокове прогнозування кліматичних змін у місті Запоріжжя
14 Методи візуалізації в аналізі даних
15 Прогнозування динаміки клієнтів телекомунікаційної компанії
16 Прогнозування динаміки цін акцій на фондовому ринку
17 Прогнозування надходжень до державного бюджету
18 Прогнозування світового рівня викидів вуглекислого газу
19 Прогнозування споживання електроенергії
20 Прогнозування цін на ринку житлової нерухомості методами машинного навчання
21 Регресійний аналіз факторів впливу на глобальне потепління
22 Рейтингування регіонів України на основі моделей класифікації
23 Система прогнозування фінансових показників із застосуванням нейронної мережі
24 Скорингове оцінювання кредитоспроможності фізичної особи
25 Статистична оцінка міжрегіональної диференціації доходів населення
26 Статистична оцінка, моделювання та прогноз безробіття в Україні
27 Статистичне забезпечення оцінювання еколого-економічного розвитку в Україні

Статистичне моделювання, оцінка та прогноз економічної безпеки України

Статистичне оцінювання конкурентоздатності ресторанних закладів

Статистичний аналіз інвестиційної привабливості України

Статистичний аналіз ринку феросплавів в Україні

Статистичний аналіз в галузі пасажирських перевезень

Статистичний аналіз даних забруднення річкових вод

Статистичний аналіз діяльності недержавних пенсійних фондів України

Статистичний аналіз і прогнозування демографічних процесів у Європі

Статистичний аналіз інвестиційно-кредитної політики розвитку АПК України

Статистичний аналіз іноземних інвестицій в Україні в умовах війни

Статистичний аналіз інфляційних процесів в Україні

Статистичний аналіз кредитного портфеля фізичних осіб в банках

Статистичний аналіз результатів тестування веб-додатків і інтерфейсів

Статистичний аналіз ризику боргових зобов'язань з автокредитування

Статистичний аналіз ринкового ризику комерційного банку

Статистичний аналіз розвитку та життєздатності підприємств ІТ ринку України

Статистичний аналіз смертності в умовах пандемії

Статистичний аналіз соціально-економічних показників України та країн ЄС в динаміці

Статистичний аналіз та прогнозування виробництва продукції рослинництва в Україні

Статистичний аналіз у виявленні хворих на діабет

Статистичний аналіз функціонування банківської системи України

Статистичні методи прогнозування валютних ризиків

Статистичні показники оцінювання фінансових інструментів

.

Додаток Б

Зразок заяви на закріплення теми курсової роботи

Завідувачу кафедри
економіки та
статистики
Андрію СЕМНОВУ

Здобувача вищої освіти
прізвище, ім'я, по батькові
І курсу, навчальної групи МО-113

ЗАЯВА

Прошу дозволити виконати курсову роботу з дисципліни Математико-статистичні методи і моделі в прийнятті управлінських рішень за темою

_____

_____

(вказати бажану тему курсової роботи)

_____ _____

(дата) *(підпис здобувача вищої освіти)*

Додаток В

Зразок завдання на виконання курсової роботи

Кафедра економіки та статистики

ЗАВДАННЯ
на виконання курсової роботи

Студента (-ки) _____курсу, групи _____

_____
ПІБ

ТЕМА КУРСОВОЇ РОБОТИ:

_____

Основні питання, які необхідно розкрити у курсовій роботі:
1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Науковий керівник
_____(П.І.Б.)
(посада, науковий ступінь, вчене звання)

«___»_____20 ___рік

_____
(підпис керівника)

_____
(підпис студента(-ки)

Додаток Г

Зразок оформлення рецензії

Класичний приватний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра економіки та статистики

РЕЦЕНЗІЯ

на курсову роботу з _____
(назва дисципліни/дисциплін)

Студента (-ки) групи _____

_____
(прізвище, ім'я, по батькові студента(-ки)

на тему_____

Позитивні сторони роботи

_____
_____
_____
_____
_____

Зауваження та рекомендації

_____
_____
_____
_____
_____

Параметри оцінювання	Максимальна кількість балів	Кількість балів, які виставив викладач
Вступ	2	
Розкриття основної частини	40	
Висновки	3	
Відповідність роботи встановленим Термінам та вимогам щодо оформлення	5	
Сума балів	**50**	

Роботу виконано на _____балів і рекомендовано до захисту.

Науковий керівник _____
(прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника)

_____«____» _____20____р.
(науковий ступінь, вчене звання, посада наукового керівника) (підпис)

Додаток Д

Зразок оформлення титульного аркуша

Класичний приватний університет
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра економіки та статистики

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«Математико-статистичні методи і моделі в прийнятті управлінських рішень»

на тему «_____»

Виконав
Студент(-ка) групи МО-113
Ім 'я ПРІЗВИЩЕ

*Підпис*_____

Науковий керівник:
професор кафедри
економіки та статистики
Василь *ПОРОХНЯ*

*Підпис*_____

Запоріжжя, 2025

Додаток Е

Приклад оформлення змісту курсової роботи

Для теми курсової роботи: «Математичні моделі й методи обґрунтування управлінських рішень в управлінській діяльності українських організацій (на прикладі ПП «Промінь»)»

ЗМІСТ Стор

ВСТУП…… X
РОЗДІЛ 1.ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА СУТНІСТЬ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ…… X
1.1.Сутність і характерні риси управлінських рішень…...…… X
1.2.Фактори впливу на управлінські рішення……..... X
1.3.Стадії прийняття управлінських рішень……..…… X
РОЗДІЛ 2. ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ І МОДЕЛЕЙ ПРИ ОБГРУНТУВАННІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ ……. X
2.1.Аналіз діяльності підприємства та чинників, котрі впливають на його роботу..... X
2.2.Аналіз системи управлінських рішень ПП «Промінь»..... X
2.3.Методи та моделі прийняття управлінських рішень ……..…… X
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ....…… X
3.1. Поетапна побудова управлінських рішень ПП «Промінь»…..... X
3.2. Заходи оптимізації управлінських рішень в управлінській діяльності ПП«Промінь»……..... X
3.3.Економічне обґрунтування доцільності реалізації запропонованих заходів ПП «Промінь»…… X
ВИСНОВКИ……..... X
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ …….. X
ДОДАТКИ……... X

Додаток Ж

Приклади оформлення списку використаних джерел відповідно до ДСТУ 8302:2015

Книги

Один автор

Невмержицький Є. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія. Київ : КНТ, 2018. 368 с.

Войтко С.В. Управління проектами та стартапами в Індустрії 4.0: підручник. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 200 с.

Яковенко О.І. Управління проектами та ризиками: навчальний посібник. Ніжин: Видавець ПП ЛисенкоМ.М., 2019. 196 с.

Schofield N. Mathematical methods in economics. Routledge. 2018. 282p.

Два-три автори

Апопій В. В., Середа С. А., Шутовська Н. О. Основи підприємництва : навчальний посібник. Львів. Новий Світ-2000. 2018. 323 с.

Білоусова С. В., Ковальчук Т. В. Економіко-математичне моделювання: компендіум і практикум : навчальний посібник. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 524 с.

Данченко О. Б., Занора В. О. Проєктний менеджмент: управління ризиками та змінами в процесах прийняття управлінських рішень : монографія. Черкаси : ПП Чабаненко Ю. А., 2019. 278 с.

Медвідь В. Ю., Данько Ю. І., Коблянська І. І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно логічних схемах і таблицях) : навчальний посібник. Суми : СНАУ, 2020. 220 с.

Чотири і більше авторів

Укладення трудового договору: теоретико-прикладне дослідження : монографія / Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Мороз С. В., Малиновська К. А. Харків: Юрайт, 2019. 288 с.

Організація та управління системою економічної безпеки підприємства: навчально-методичний посібник / З. Б. Живко та ін. ; за ред. З.Б. Живко.Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2019. 120 с.

Автор(и) та редактор(и)/упорядник(и)

Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / Л. Г. Ліпич та ін. ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.

Богдан Н. М., Писаревський І. М., Погасій С. О. Управління якістю туристських послуг : підручник / за заг. ред. І. М. Писаревського. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2021. 340 с.

Економіка невизначеності: практичний погляд на проблему : монографія / за ред. В. І. Грушка. Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2021. 503 с.

Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України. Зразки процесуальних документів у кримінальному провадженні [станомна21лют.2020р.]/за заг. ред. Чернявського С.С. Київ: Вид. дім «Професіонал», 2020.1288 с.

Plath S. The unabridged journals / ed. K. V. Kukil. New York, NY: Anchor, 2020. 680 p.

Без автора

Потенціал і розвиток бізнесу: навчальний посібник / за ред. О. М. Полінкевич, Л. В. Шостак. Луцьк : Вежа-Друк, 2019. 592 с.

Правове виховання в сучасній Україні: монографія /за заг.ред.: В. Я.Тацій, А.П. Гетьман, О. Г. Данильян. 2-ге вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2021. 440 с.

Етнографія : конспект лекцій / за заг. ред. В. І. Гарапка; уклад. А. І. Гарапко. Київ : ЦУЛ, 2018. 320 с.

Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Запоріжжя, 25 лист. 2022). Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. 770 с.

Twenty-fourhoursaday. Miami, FL: BN Publishing, 2020. 400 p.

Багатотомні видання

Джон Е. Голл, Майкл Е. Голл. Медична фізіологія за Гайтоном і Голлом / наук. ред. С. Вадзюк ; наук. ред. перекладу К. Тарасова, І. Міщенко. 14-е видання: у 2 томах. Т. 2. Київ: Видавництво «Медицина», 2022. 583 с.

Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т. / Акад. прав. Наук України. Харків: Право, 2019. Т. 2: Конституційні засади правової системи України і проблеми її вдосконалення / заг. ред. Ю. П. Битяк. 576 с.

Підприємництво: підручник. С.В. Панченко та ін. Харків: Укр ДУЗТ. 2018. Ч.1. Теоретичні основи організації підприємницької діяльності. 241с.

Авторефератидисертацій

Кошова Б. Р. Соціально-економічний розвиток туристичної інфраструктури: автореф. дис. … канд. екон. наук : 08.00.03 / Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2018. 24 с.

Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. … д-ра юрид. наук : 12.00.03 / Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2018. 36 с.

Дисертації

Шуляр Р. В. Формування та розвиток економіко-управлінського інструментарію забезпечення бізнес-процесів: дис.…д-ра екон.наук: 08.00.04 / Міністерство освіти і науки України, Національний університет «Львівська політехніка». Львів, 2019. 495с.

Bryant B. D. A sequentially articulated experiment to compare two instructional software input infrastructures: Doctoral dissertation / University at Albany. Albany, NY, 2019. 150 p.

Розділ книги

Bakurova A.V., Didenko A.V. Analysis of structural features of the development of communities. *Модели системного анализа в управлении экономическими процессами*: монографія /Подред. докт. экон. наук, проф. В.С. Пономаренко, докт. экон. наук, проф. Т.С. Клебановой, докт. экон. наук, проф. Л.С. Гурьяновой. Братислава-Харьков, ВШЭМ – ХНЭУ им. С. Кузнеца, 2021. С. 125-141

O'Neil J. M., Egan J. Men's and women's gender role journeys: A metaphor for healing, transition, and transformation. *Gender issues across the life cycle* / Ed. B.R.Wainrib. New York, NY:Springer, 2022. P.107–123.

Тези, доповідь

Діденко А. В. Перспективи розвитку ринку криптовалют в Україні. *Problems of science and practice, tasks and ways to solve them* : proceedings of the XI International Scientific and Practical Conference. Warsaw, Poland. 2022. P. 192-193.

Гусаренко К. М. Мотивація працівників як метод підвищення ефективності діяльності підприємств туристичної сфери. *Світові досягнення і сучасні тенденції розвитку туризму та готельно-ресторанного господарства* : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 25 лист.2022р.). Запоріжжя :НУ «Запорізька політехніка», 2022. С. 515-518

Діденко А. В., Протопопова Н. А. Регулювання ринку криптовалют в Україні. *Верховенство права: доктрина і практика в умовах сучасних світових викликів* : матеріали Міжнар. наук.- практ. конф. (м. Дніпро, 25 лют. 2022 р.). Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2022. С. 181-182

Стаття з продовжуваного видання

Гетьман А. П., Лозо В. І. Державно-правові проблеми подолання економічної кризи в епоху глобалізації. *Проблеми законності*. Харків. 2020. Вип. 123. С. 65–77.

Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання та підприємницької діяльності: українські реалії. *Вісник Національної академії правових наук України*. Харків, 2020. № 2. С. 28–39.

Семенюк О.Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. *Держава і право. Юридичні науки*. Київ, 2020. Вип. 72. С.152–166.

Стаття з періодичного видання (журнал, газета)

Дутка Г., Савіцька О., Савіцька Н. Кластерний аналіз діяльності суб'єктів туристичної діяльності: регіональний аспект. *Економічний аналіз*. 2019.Т.29.№ 1. С.114-125

Suess C., Baloglu S., Busser J. A. Perceived impacts of medical tourism development on community wellbeing. *Tourism Management*. 2018. № 69. P. 232-245.

Osoba O., KoskoB. Fuzzy cognitive maps of public support for insurgency and terrorism. *Journal of Defense Modeling and Simulation: Applications, Methodology, Technology*. 2018. № 14 (1). P. 17-32.

Електронні ресурси

Нещадим Л., Тимчук С., Кирилюк І. Економіко-математичне моделювання впливу чинників на розвиток підприємств індустрії гостинності в Україні. *Економіка та суспільство*. 2022. № 39. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-39-35.

Діденко А.В., Протопопова Н.А. Захист соціально-економічних систем: аналіз та моделювання. Економіка та суспільство. 2022. № 38. URL : https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1310(датазвернення 05.12.2022).

Napoles G., Leon Espinosa M., Grau I., Vanhoof K. FCM Expert: Software Tool for Scenario Analysis and Pattern Classification Based on Fuzzy Cognitive Maps. International Journal on Artificial Intelligence Tools. 2018. № 27 (7). P. 1-25. DOI : https://doi.org/10.1142/S0218213018600102.

Medical Spa Market Worth $49.4 Billion By 2030. *Grand View Research*.URL:https://www.grandviewresearch.com/press-release/global-medical-spa-market.

Законодавчі та нормативні документи

Конституція України :Закон України від 28 червня 1996р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*.1996.№ 30.Ст. 141.

Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI / Верховна Рада України.. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text.

Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text.

Стратегія національної безпеки України: Безпека Людини – Безпека Країни : проєкт / Національний інститут стратегічних досліджень. URL : https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-11/the-national-security-strategy.pdf

Додаткові рекомендації:

- для електронних ресурсів за наявності і гіперпосилання (http://...), і цифрового ідентифікатора DOI краще, щоб було вказано саме номер DOI;
- можна не наводити Міжнародний стандартний номер ISSN, ISBN тощо;
- назви міст, де видано джерело, обов’язково пишуться повністю;
- у поданні джерела, що є частиною іншого (частина книги, періодичного видання, збірника тощо), обов’язково виділяти курсивом книгу/журнал, частиною якого є певний матеріал.